

MAT3020 SOYUT CEBİR FİNAL SORULARI

Ad-Soyad:...CEVAP ANAHTARI.

26.05.2017

No:.....

Soru 1) $D_{24} \cong \langle x, y \mid x^{24} = y^2 = (xy)^2 = e \rangle$ grubunda mertebesi 3 ve 6 olan tüm elemanları belirleyiniz.

D_{24} dihedral grubunda 24 tane dönme elemanı x 'in kuvvetleri, diğer 24 tane yansıma elemanı da bu kuvvetlerin y ile çarpımı şeklindedir. Yansımaların mertebesi 2 olduğundan aranan $o(x) = 24$ olduğundan $o(x^8) = 3$ olur. Çünkü $(x^8)^3 = e$ 'dir. Teoremden de bilindiği gibi $(8,24) = 8$ olup $24/8 = 3$ olduğundan x^8 elemanının mertebesi 3 olmaktadır. Genelleme yapacak olursak x elemanının $(n,24) = 8$ olacak şekildeki n -inci kuvvetlerinin mertebeleri 3 olur. Bunlar da x^8 ve x^{16} 'dir. Benzer şekilde x elemanının $(n,24) = 4$ olacak şekildeki n -inci kuvvetlerinin mertebeleri 6 olur. Bunlar da x^4 ve x^{20} 'dir.

Soru 2) $D_{24} \cong \langle x, y \mid x^{24} = y^2 = (xy)^2 = e \rangle$ grubunda x^4 ve x^5 elemanlarının ikisini birden bulandıran en küçük alt grubu belirleyiniz.

Bir alt grupta x^4 ve x^5 elemanlarının ikisi birden bulunuyorsa alt grup ters elemanları bulundurduğundan ve kapalı olduğundan $x^5 \cdot x^{-4} = x$ elemanını da bulundurur. x elemanı 24 mertebeli olduğundan aranan altgrup x 'in 0 ile 23 arasındaki kuvvetlerinden oluşan C_{24} devirli grubudur.

Soru 3) Bir R halkasında her $a, b \in R$ için $(a+b)^2 = a^2+2ab+b^2$ özdeşliği geçerli midir?

$$\begin{aligned}(a+b)^2 &= (a+b)(a+b) \\ &= a \cdot a + a \cdot b + b \cdot a + b \cdot b \\ &= a^2 + a \cdot b + b \cdot a + b^2\end{aligned}$$

olduğu açıktır. Halka tanımı gereği herhangi bir halka çarpımına göre değişmeli olmak zorunda olmadığından bu sonuç $a^2+2ab+b^2$ olmak zorunda değildir. Yani reel sayılar ve benzeri kümelerde tam kare açılımı olarak bildiğimiz bu özdeşlik, yapı değiştirilip değişmeli olmayan herhangi bir halka seçildiğinde geçersiz olabilir.

Soru 4) Devirli olmayan bir G grubunun bölüm grubu devirli olabilir mi?

Örneğin D_n dihedral grubunun yarısı büyüklüğünde bir altgrubu vardır: C_n devirli grubu. Dolayısıyla D_n/C_n bölüm grubu iki elemanlıdır. İki elemanlı tek grup C_2 devirli grubudur. Yani devirli olmayan D_n grubunun devirli bir bölüm grubu olabilir.

Soru 5) f, G grubundan G' grubuna bir monomorfizm olsun. Her $a \in G$ için $o(f(a)) = o(a)$ olduğunu gösteriniz.

f aynı zamanda bir homomorfizm olduğundan $f(a^2) = f(a \cdot a) = f(a) \cdot f(a) = (f(a))^2$ elde edilir. Genelde de $f(a^n) = (f(a))^n$ yazılabilir. Bu da eğer a elemanının mertebesi m ise yani $a^m = e$ olacak şekildeki en küçük pozitif tamsayı m ise,

$$e' = f(e) = f(a^m) = (f(a))^m$$

olacağından $o(f(a)) = m$ olmasını gerektirir. Yani $f(a)$ elemanının mertebesi de m 'dir.

Not: Süre 70 dakikadır. Başarılar. **İNC**